

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکزی
دانشکده علوم سیاسی
پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش :

علوم سیاسی

عنوان :

بررسی علل و زمینه های چالش های اجتماعی دولت اردوغان

استاد راهنما :

جناب آقای دکتر امیر ساجدی

استاد مشاور :

جناب آقای دکتر قربانی شیخ

پژوهشگر :

میثم فلاح اسدی لنگرودی

زمستان ۱۳۹۳

تقديم به:

ساحت مقدس حضرت صاحب الزمان (عج)

مشکر و قدردانی:

پدر و مادر عزیز و همسر مهربانم که در سختی ها و دشواری های زندگی، همواره یاری دلسوز و فداکار و پشتیبانی محکم و پناهی مطنئن برایم بوده اند.

مراتب سپاس را از بزرگوارانی به جامی آورم که اگر دست یاریشان نبود، این پایان نامه به انجام نمی رسید.

از استاد گرانقدر جناب آقای دکتر ساجدی که زحمت راهنمایی این پایان نامه را بر عهده داشتند، کمال سپاس را دارم.

از استاد عالی قدر جناب آقای دکتر قربانی که زحمت مشاوره این پایان نامه را متحمل شدند، صمیمانه تشکر می کنم.

تعهد نامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب میثم فلاح اسدی لنگرودی دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد نا پیوسته به شماره دانشجویی ۹۱۱۰۴۷۷۰۴ در رشته علوم سیاسی که در تاریخ ۹۳/۱۰/۲۲ از پایان نامه خود تحت عنوان بررسی علل و زمینه های چالش های اجتماعی دولت اردوغان با کسب نمره ۱۸/۵ ودرجه عالی دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:

۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده ودر مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب ، مقاله و.....) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه های موجود، نام منبع مورد استفاده وسایر مشخصات آن را در فهرست ذکر ودرج کرده ام.

۲- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی(هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه ها ومؤسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و.... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط ومقررات رفتار نموده ودر صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام ونام خانوادگی: میثم فلاح اسدی لنگرودی

تاریخ وامضاء:

در تاریخ ۹۳/۱۰/۲۲

دانشجوی کارشناسی ارشد آقای میثم فلاح اسدی لنگرودی از پایان نامه خود دفاع نموده و با نمره ۱۸/۵ به حروف هجده و نیم و با درجه عالی مورد تصویب قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما

فهرست مطالب

فصل اول: کلیات تحقیق

۱	بیان مسئله
۲	اهداف تحقیق
۳	جنبه نوآوری تحقیق
۳	سوال اصلی تحقیق
۳	فرضیه تحقیق
۳	مروری بر ادبیات تحقیق
۶	تشریح واژگان کلیدی تحقیق
۸	روش تحقیق
۸	روش گردآوری اطلاعات
۸	سازماندهی تحقیق

فصل دوم: چارچوب نظریه تحقیق

۱۰	مقدمه
۱۰	شکاف های اجتماعی

- ۱۵ صورت بندی شکاف ها
- ۱۶ ۱-۱-۱-جامعه تک شکافی متقاطع:
- ۱۶ ۲-۱-۱-جامعه دو شکافی متقاطع:
- ۱۷ ۳-۱-۱-جامعه تک شکافی متراکم:
- ۱۷ ۴-۱-۱-جامعه دو شکافی متقاطع:
- ۱۷ ۵-۱-۱-جامعه سه شکافی متقاطع:
- ۱۹ ۶-۱-۱-فعال و متراکم شدن شکاف های اجتماعی و پیامدهای آن:
- ۱۹ ماهیت شکافها
- ۲۰ جنبش های اجتماعی
- ۲۴ ۱-۲-نظریه پردازان مطرح در رویکرد رفتار جمعی
- ۲۶ گوستاو لوبون:
- ۲۷ نیل اسملسر:
- ۲۷ جیمز دیویس:
- ۲۸ رابرت تد گر:
- ۲۹ هانا آرنست و کورن هازر:

- هربرت بلومر: ۳۰
- ترنر و کیلیان: ۳۱
- ۲-۲- نظریه پردازان مطرح در رویکرد نهادی ۳۲
- مانکور اولسون: ۳۴
- آنتونی اوبرشال: ۳۵
- مایر زالد و مک کارتی: ۳۶
- چارلز تیلی: ۳۶
- جو فریمن: ۳۷
- ۳-۲- نظریه پردازان مطرح در رویکرد جامعه مدنی ۳۸
- آلن تورن: ۳۹
- یورگن هابرماس: ۴۰
- آلبرتو ملوچی: ۴۱
- مانوئل کاستلز: ۴۴
- ۴-۲- نظریه سازه انگاران ۴۶
- الکساندر ونت ۴۷

فرایند بحث نظریه ها: ۴۹

فصل سوم: روش شناسی تحقیق

مقدمه ۴۷

ترکیه ۴۸

تاریخ ۵۰

امپراتوری بیزانس (روم شرقی) ۵۰

امپراتوری عثمانی ۵۱

جمهوری ترکیه ۵۲

مردم و زبان ۵۳

فرهنگ ۵۵

اقتصاد ۵۶

۲- مسائل و تحولات داخلی ترکیه ۵۷

۲-۱- مسائل سیاسی و انتخابات ۵۷

۲-۲- شرایط و تحولات اقتصادی و اجتماعی ۵۹

۲-۲- چالش ها و معضلات داخلی ترکیه ۶۱

- ۶۱ ۲-۲-۱- مسئله کردها
- ۶۲ ۲-۲-۲- قدرت ارتش و نهادینه کردن حوزه اختیارات آن
- ۶۳ ۲-۲-۳- اصلاحات قانون اساسی
- ۶۴ ۳- رویکرد و نقش منطقه‌ای ترکیه
- ۶۵ ۳-۱- چالش‌های سیاست منطقه‌ای ترکیه
- ۶۶ ۳-۱-۱- ترکیه و رژیم اسرائیل
- ۶۷ ۳-۱-۲- ترکیه و تحولات جهان عرب
- ۷۱ ۳-۱-۳- ترکیه و حوزه خلیج فارس
- ۷۲ ۳-۱-۴- ترکیه و جمهوری اسلامی ایران
- ۷۴ ۴- مبانی رفتاری حزب عدالت و توسعه

فصل چهارم: یافته‌های تحقیق

- ۷۹ ۱- ماهیت‌شناسی اعتراضات اخیر ترکیه
- ۸۱ قطبی شدن جامعه با تئوری اکثریت سالاری
- ۸۲ ۱-۲- بی‌توجهی به حافظه تاریخی علوی‌ها
- ۸۲ ۱-۳- نگرانی طیف‌های لائیک از تقویت نمادهای اسلام‌گرایی

- ۱-۴- نارضایتی از ایدئولوژی نولیبرال اقتصادی ۸۳
- ۱-۵- جنبش های دموکراسی خواهانه ۸۴
- ۱-۶- رفتار غیرمدنی و تحریک کننده پلیس ترکیه ۸۵
- ۱-۷- جریحه دار شدن معترضان به سخنان اردوغان ۸۶
- ۲-۲- حامیان و بازیگران صحنه ۸۷
- ۲-۱- نیروهای چپ سوسیالیست (با علامت چکش و داس) ۸۷
- ۲-۱-۱- سندیکاها و مراکز کارگری ۸۸
- ترک ایش ۸۹
- دیسک (کنفدراسیون اتحادیه ای کارگران مترقی) ۸۹
- هاک ایش ۹۰
- اتحادیه های کارگری مستقل ۹۰
- ۲-۲- حزب جمهوری خلق به رهبری کمال قلیچدار اوغلو ۹۰
- ۲-۳- جریان هویت طلب علوی ۹۰
- ۲-۴- قوم گرایان کردی رادیکال و ضد صلح ۹۶
- ۲-۵- ترک های ملی گرای افراطی ۹۷

- ۹۷ ۲-۶- بخشی از جریان های اسلام گرایی
- ۹۸ ۲-۷- لابی سیاسی و اجتماعی برخی بانک های متنفذ ترکیه
- ۹۸ ۳- حامیان منطقه ای و بین المللی جریان های معترض
- ۹۹ ۴- وجود دولت پنهان در ترکیه
- ۱۰۰ ۵- معترضان نسبت به ریاستی شدن نظام سیاسی ترکیه
- ۱۰۱ ۶- مطالبات معترضین
- ۱۰۲ ۷- وضعیت مورد انتظار و چالشهای پیش رو
- ۱۰۵ ۱- جنبش گولن
- ۱۰۹ ۲- عبدالله گل
- ۱۱۱ ۳- اختلاف با ارتش بر سر نحوه مذاکره با کردها
- ۱۱۱ ۴- حمایت اردوغان از مخالفان سیسی و اسد
- ۱۱۳ نتیجه گیری:
- ۱۲۰ منابع:

فصل اول:

کلیات تحقیق

بیان مسئله

دولت اردوغان از سال ۲۰۱۱ طرحی داشت که پارک گزی در میدان تقسیم استانبول که قدمت هفتاد ساله دارد را به یک محل فرهنگی - تجاری تبدیل نماید. امری که مورد اعتراض تعدادی از دوستان و مدافعان محیط زیست قرار گرفت و برای ممانعت از آن وارد محل پارک شده و برخی از تجهیزات شهرداری را ضبط کردند تا اینکه پلیس شهر استانبول وارد عمل شده و به صورت غیر مدنی با معترضین برخورد نمود. این امر موجب گردید اعتراضات وسیع تر شود و در شهرهای مهم ترکیه از جمله آنکارا، ازمیر، آدانا، آنتالیا گسترش یابد. بنا به آمار حدود ۲۳۱ تظاهرات در ده روز اول در شهرهای مختلف برپا گردید. مطالبات و شعارهای تظاهرات کنندگان هم از سطح زیست محیط خارج و به بحث سیاسی یعنی (محدود نمودن رویکرد استبدادی اردوغان) ارتقا یافت و کنش سیاسی - امنیتی به خود گرفت. مخالفان با نشانه گرفتن اردوغان و ملقب کردن او به «دیکتاتور مدرن» خواهان عدم دخالت دولت در زندگی خصوصی شان شدند. آنچه از سخنان آنها استنباط می شود این است که می خواهند در کشوری لائیک تر و آزادتر زندگی کنند. تظاهرکنندگان عکس هایی از کمال پاشا (آتاتورک) را در دست گرفته یا اینکه لباس های قرمز یا سفید پوشیده اند که نماد ملی گرایی در ترکیه است. گفتنی است که این دو موضوع نقش احزاب جمهوری خواه خلق و حرکت ملی را در انسجام معترضان نمایان تر می کند؛ تا جایی که ده ها میلیون دلار آسیب به اموال دولتی و عمومی توسط معترضین وارد شد. احزاب و گروه های مختلفی از این فضا در جهت تضعیف دولت اردوغان بهره بردند و واکنش های اتحادیه اروپا، امریکا، روسیه هم به نوعی بر فشار روانی بر دولت ترکیه افزود. شخص اردوغان از بابت اقدامات غیر مدنی پلیس عذرخواهی نکرد، ولی معاون آن بلنت آرنج

به صورت ضمنی از معترضین عذرخواهی کرد. در نقطه مقابل ده‌ها هزار نفر از طرفداران اردوغان هم به بهانه‌های مختلف حمایت‌شان را از دولت اردوغان اعلام کردند.

دولت حزب عدالت و توسعه ترکیه به رهبری اردوغان بعد از یک دهه حاکمیت مقتدرانه با چالش‌های اساسی از طرف بخشی از مخالفانش مواجه شد. این چالش‌ها از آن روی در کانون توجه واقع شد و صبغه امنیتی به خود گرفت که مشارکت‌های خشونت‌آمیز بر روح اعتراضات حاکم بود. مهم‌تر از همه یک مطالبه زیست‌محیطی در کوتاه‌ترین مدت به یک درخواست جدی سیاسی تبدیل گردید و شهرهای مختلف ترکیه را در بر گرفت.

روند تحولات نشان داد که بخشی از مخالفان دولت اردوغان، به دنبال بهانه‌ای بودند تا حزب او را در اوج قدرت بی‌اعتبار سازند. عوامل مختلفی باعث همبستگی مخالفان از قشرها و گروه‌های متضاد و متفاوت بود که از آن جمله می‌توان بی‌توجهی دولت به مطالبات و هویت علویان ترکیه، ورود به منازعه با سوریه بدون توجه به منافع ملی ترکیه، واقع شدن در قطب‌بندی منطقه‌ای در بحث سوریه، تضعیف ارتش به بهانه‌های مختلف و... را نام برد. با این اوصاف دولت اردوغان با وجود حمایت بخشی از جامعه ترکیه، با طیفی از مخالفت‌های اجتماعی مواجه است که با حمایت عوامل و شرایط منطقه‌ای و بین‌المللی با دشواری‌های مقبولیت مواجه می‌باشد.

اهداف تحقیق

- بررسی مبانی رفتاری حزب عدالت و توسعه

- بررسی دلایل بروز اعتراضات در ترکیه

- بررسی قوم‌گرایان کردی رادیکال

جنبه نوآوری تحقیق

با توجه به خلأ پژوهشی در ارتباط با موضوع مذکور از نظر جامعه شناسی سیاسی این پژوهش می تواند کمک مؤثری در بهبود مطالعات مذکور داشته باشد.

سوال اصلی تحقیق

دلایل به وجود آمدن چالش های اجتماعی در دولت اردوغان چیست؟

فرضیه تحقیق

عوامل مختلفی باعث به وجود آمدن چالش های اجتماعی و همبستگی مخالفان از قشرها و گروه های متضاد و متفاوت می باشد که از آن جمله می توان بی توجهی دولت به مطالبات و هویت علویان ترکیه و اکراد، ورود به منازعه با سوریه بدون توجه به منافع ملی ترکیه، تضعیف ارتش به بهانه های مختلف و ... را نام برد.

مروری بر ادبیات تحقیق

بررسی آثار موضوعی نشان می دهد که این آثار عمدتاً تاریخی و ژورنالیستی بوده و بعضاً محتوای جامعه شناختی دارند، این پژوهش در صدد ترمیم خلأ پژوهش جامعه شناختی موجود می باشد. بنابراین براساس همین چارچوب جامعه شناختی گردآوری و تحلیل داده ها انجام می پذیرد. برخی از آثار موجود در این زمینه عبارتند از:

- باتامور، تام (۱۳۶۶) جامعه شناسی سیاسی، ترجمه منوچهر صبوری، تهران، کیهان.

در این کتاب بحثی تئوریک درباره مفهوم انقلاب را مد نظر دارد. به نظر نویسنده: انقلاب، جانشینی ناگهانی و شدید گروهی است که تاکنون حکومت را به دست نداشته اند، به جای گروه دیگری که تا پیش از این متصدی اداره دستگاه سیاسی کشور بوده اند. نویسنده، انقلاب را در جامعه نوعی بیماری می داند که جامعه دچار آن می شود و به نظر وی این بیماری موقتی است. وی معتقد است در مراحل اولیه، با پیشرفت تدریجی این بیماری و سپس با پیشرفت و پسرفت بعدی، بحران آشکار می شود که با نوعی هیجان شدید همراه است و در آن، شورشی ترین انقلابیان، فرمانروایی را به دست می گیرند و دوره وحشت حاکم می گردد. اما این حاکمیت، موقتی است و بعد از این دوره، دوره بهبودی آغاز می شود و آن دوره ای است که معمولاً با یکی دو حادثه، حاد شدن بیماری مشخص می شود. سرانجام، این مرض به پایان می رسد و مریض دوباره به حال اول خود برمی گردد و این جریان برگشت به وضع عادی، تا پایان ادامه می یابد. کتاب از نه فصل فراهم آمده است، محدودیتهای موضوع بررسی، رژیمهای پیشین، نخستین مراحل انقلاب، ویژگی های انقلابها، فرمانروایی میانه روها، به قدرت رسیدن تندروها، عصر وحشت و پاکدامنی، و چکیده ای از کار انقلابها. نویسنده در بررسی مطالب فوق، چهار انقلاب یعنی انقلاب روسیه، آمریکا، فرانسه و انگلستان را بررسی کرده است.

- بشیریه، حسین (۱۳۷۴) جامعه شناسی سیاسی، نقش نیروهای اجتماعی در زندگی سیاسی، تهران، نشر نی.

مؤلف در این کتاب وظیفه اصلی جامعه شناسی سیاسی را به بررسی روابط میان قدرت دولتی و گروهها و نیروهای اجتماعی محدود کرده است تا «دیسپلین» جامعه شناسی سیاسی به معنی دقیق آن

از دیگر شاخه‌های علوم سیاسی متمایز گردد. وی جوانب مختلف مسائل جامعه‌شناسی سیاسی را هم در عرصه نظریه به محک تجربه زده است و هم در عرصه عمل. مؤلف همچنین با دیدگاهی تاریخ‌نگر نظریه‌ها و عملکرد نیروهای مختلف اجتماعی را بررسی کرده است و جای‌جای با ذکر شواهد و مستندات تاریخی آن‌ها را آزموده است.

- ماه پیشانیان، مهسا (۱۳۸۸) ترکیه و تمایلات اسلام‌گرایانه، پگاه حوزه، شماره ۲۸۵.

ترکیه به عنوان یک کشور مسلمان، همواره تلاش زیادی را به‌کار گرفته است تا بتواند در عرصه‌های داخلی و خارجی، جایگاه خود را ارتقاء بخشد. دولتمردان این کشور با تأکید بر این نکته که سیاست خارجی ادامه سیاست داخلی است، راه‌های گوناگونی را آزموده تا بتوانند وضعیت اقتصادی و اجتماعی کشور خود را بهبود بخشند. البته آنها در چند دهه گذشته به تدریج توانسته‌اند به اهداف خود دست‌یافته و شرایط اقتصادی و سرمایه‌گذاری‌های مناسبی را نسبت به دهه ۱۹۷۰ تجربه کنند. به قدرت رسیدن اسلام‌گرایان (حزب عدالت و توسعه) در سال ۲۰۰۲، گفتمان سیاست خارجی این کشور را تغییر داد. در سال‌های پس از به قدرت رسیدن حزب عدالت و توسعه و با به کارگیری نظریه عمق استراتژیک احمد داوود اوغلو معمار ترکیه نوین، راهبرد استراتژیک سیاست خارجی این کشور تغییر کرد. حزب عدالت و توسعه به رهبری اردوغان کوشید وارد اتحادیه اروپا شود و اکنون سیاست‌های منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای حزب حاکم عدالت و توسعه در راستای همگرایی با شرایط عضویت در اتحادیه اروپا قرار گرفته است. پژوهش حاضر با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی و بهره‌مندی از منابع کتابخانه‌ای و اینترنتی این موضوع را بررسی می‌کند

- مشیرزاده، حمیرا (۱۳۸۱) در آمدی نظری بر جنبشهای اجتماعی، تهران، پژوهشکده معاونت پژوهشی.

نویسنده در این کتاب با بحث طبقه بندی جنبشهای اجتماعی، شرایط پیدایش جنبشها و بررسی تاریخی جنبشها و نظریه های مطرح و جنبشهای سیاسی و اجتماعی ایران را مورد بررسی قرار داده و به توضیح کلاسیک آنها پرداخته است.

تشریح واژگان کلیدی تحقیق

جنبش های اجتماعی

«جنبش های اجتماعی ممکن است در برگیرنده احزاب سیاسی و سازمانهای مبارز انتخاباتی باشند، اما افرادی را نیز در برگیرند که بخشی از هیچ ساختار سازمان رسمی نیستند. آنها گراگرد اندیشه هایی سازمان دهی می شوند که به افراد موافق جنبش، شکلهای جدیدی از هویت اجتماعی و سیاسی می دهد. آنها ابزار معرفی شیوه های نوین تفکر در برنامه سیاسی را به دست می دهند، و بدین ترتیب سازوکارهایی برای تغییر و تحول سیاسی مهم فراهم می سازند. اما، جابجایی سیاسی بالقوه عمده آنها ممکن است به وسیله اختلافات و شکاف های داخلی بر سر اهداف، استراتژی ها و تاکتیک ها خنثی شود.» (ایان مک لین، ۱۳۸۱: ۷۵۲)